

Verkiezingen in Duitsland

13 februari 2025

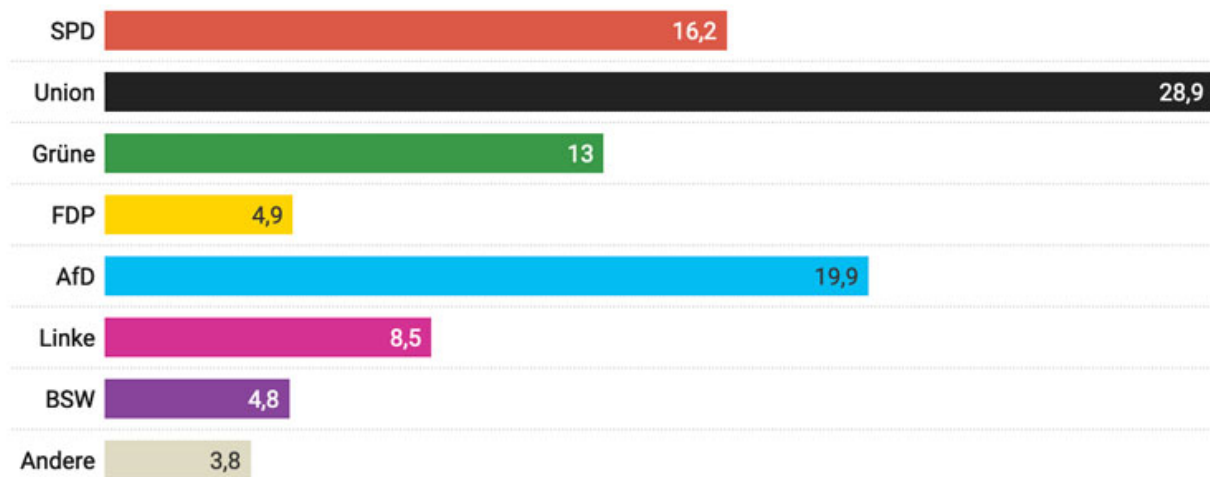
Flinke klappen gevallen, maar ze waren voorspeld

19 Uhr: Dritte Hochrechnung (Quelle ARD)

SPD 16,2 **CDU/CSU** 28,9 **Grüne** 13 **FDP** 4,9 **AfD**: 19,9 **Linke**: 8,5, **BSW** 4,8

Bundestagswahl 2025

ARD-Hochrechnung, in Prozent

Stand: 23.02.2025, 18:55 Uhr

Prognoses van de einduitslag.

Nu de stemlokalen vanaf 18:00 uur gesloten zijn, zijn de eerste betrouwbare prognoses bekend. Van de bijna 60 miljoen kiesgerechten kwam 84% opdagen, wat waarnemers een record opkomst noemen.

Er zijn harde klappen gevallen, maar ze waren al voorzien.

Het **CDU** van Blackrockman Friedrich Merz is met afstand de grootste partij met 28,9%.

Tweede partij wordt de **AfD**, de zo fel in de media en politiek bestreden anti-immigratiepartij. Zij kregen bijna 20% van de stemmen.

Die Linke van Heidi Reichinek scoorde boven verwachting met 8,5%.

Die Grünen van Robert Habeck verloor licht ten opzichte van de verkiezingen van 2021 en behield 13%.

Grote verliezer is de **SPD** van de kanselier Olaf Scholz. Met 16,2% verliezen ze zo'n 10% ten opzichte van de vorige verkiezingen in 2021.

Nieuwkomer **BSW** van Sahra Wagenknecht haalt met 4,8% de kiesdrempel net niet: "Het is nog niet het einde van de partij", zei ze in een eerste reactie. Het is onzeker of ze nog 0,2% kan uitlopen nu de tellingen nog gaande zijn.

Of de **FDP** van Christian Lindner de kiesdrempel haalt is nog ongewis. Nu staat

de partij op 4,9%.

In zetels: CDU 210, AfD 145, SPD 118, Die Grünen 94 en Die Linke 62.

Door het (mogelijk) wegvallen van BSW en FDP worden hun zetels over de andere partijen verdeeld. Hierdoor kunnen winnaar CDU en verliezer SPD toch een meerderheid van de 630 zetels vormen. Daarmee zullen vermoedelijk Die Grünen niet meer meedoen. De tweede partij zal worden genegeerd ('Brandmauer'). Dat zal in de samenleving weer nieuw frustraties veroorzaken.

Meer in de [Berliner Zeitung](#).

Immigratie, het grote taboe. Een commentaar.

Duitsland is hopeloos verdeeld over het onderwerp immigratie. Het hangt als een donkere wolk boven het land. Op de uiterste flanken is er de groep 'niemand is illegaal'. Aan de andere kant is er de groep 'alle illegalen het land uit'.

Het maatschappelijke debat over immigratie is wellicht het meest vertroebelde van alle debatten. Het lijkt diepe emoties te raken. De Tweede Wereldoorlog lijkt daarbij onuitgesproken nog steeds een bepalende rol te spelen: 'nooit meer fascisme', is misschien wel de meest gehoorde leus. En beperking van immigratie staat voor velen gelijk aan een herleving van fascisme. Dus iedereen moet welkom zijn.

Inmiddels telt Duitsland sinds 2015 miljoenen nieuwe ingezetenen. De meesten ontvangen een uitkering: 'Bürgergeld'. Deze uitkering is van recente datum. Het werd geïntroduceerd op 1 januari 2023 op initiatief van de (nog) huidige coalitieregering van Olaf Scholz en in november 2022 goedgekeurd door de twee kamers van Duitsland.

Momenteel maken 5,5 miljoen burgers gebruik van Bürgergeld van maximaal €563 per maand. Bijna de helft (47%) is geen Duits staatsburger. Terwijl er honderdduizenden vacatures zijn, blijft het aantal gebruikers van deze uitkering ongekend hoog. De kosten bedragen per maand ruim €3 miljard, waarvan 47% voor niet-Duitsers.

De vraag die niet gesteld mag worden, hoe kun je zonder grenzen te stellen aan de instroom voorkomen dat de kosten de grenzen van onbetaalbaarheid naderen.

Het alle illegalen 'raus' zoals de AfD bepleit is niet werkbaar. Alleen met maatwerk kan met de emigratielanden voor klein aantal overlastgevende of criminele immigranten wellicht afspraken worden gemaakt. Van massale remigratie kan en zal geen sprake zijn.

Maar anderzijds begint de ongeremde groei van de instroom de Duitse (en niet alleen de Duitse) samenleving in meerdere opzichten op te breken. Een gevoel van onveiligheid en frustraties over ongelijke behandeling van Duitsers en immigranten leidt veel Duitsers naar de AfD.

Zolang de midden- en linkse partijen niet met een redelijke oplossing komen dat het midden houdt tussen alle illegalen 'raus' en iedereen welkom, zal het land tot op het bot verdeeld blijven en kan een geweldspiraal in gang worden gezet.

ARD/ZDF slotdebat draaide om de hete brij heen

Funkturm met op de achtergrond de Fernsehturm. (Foto: EZAZ)

Het moet veel kijkers teleurgesteld hebben, althans zij die nog hoop hadden op een inhoudelijk en goed geleid einddebat van de nationale omroepen ARD/ZDF.

Maar volgens Anne-Katrin Palmer in de Berliner Zeitung werd om de hete brij heen gedraaid en verliep het debat rommelig. Het leverde weinig nieuwe inzichten op.

Terwijl een ruime meerderheid een rem op de aanhoudende immigratie en het geweld door (een deel van de) immigranten wil, werd het onderwerp volkomen gemeden. Alsof er geen recente schokkende aanslagen zijn geweest.

Palmer schrijft: *“Bijzonder explosief: de kwestie van illegale migratie – een belangrijk punt van zorg voor veel kiezers – werd volledig genegeerd. De recente aanslagen in Aschaffenburg en München? Niet eens genoemd. En de presentatoren bleven grotendeels toeschouwers en lieten het veld over aan de luidste stemmen. Een uitwisseling van politieke klappen, vaak zonder inhoud – maar met veel lawaai.”*

[Het hele artikel leest u hier.](#)

“Duitsland weet niet wat het wil”

De Spree en de Fernsehturm bij avond. (Foto: EZAZ)

“De pijlers van de republiek zijn verrot. Maar noch de CDU, SPD, Groenen of AfD bieden een echte visie. Geen enkele partij heeft een plan voor wat dit land zou

moeten worden.”

Dit schrijft Moritz Eichorn in de Berliner Zeitung.

Eichorn ziet een gemankeerd land dat alleen nog in de hoofden bestaat, maar ondertussen wel steeds hogere pretenties heeft.

“In veel opzichten is de Bondsrepubliek Duitsland een façadestaat geworden. De coulissen zijn nog steeds aanwezig, maar wie de gordijnen optilt, kan in de stoffige duisternis kijken. Tegelijkertijd worden de eisen en zelfs de pretenties van het land steeds hoger. Eerst wilden we de klimaatcrisis overwinnen. Omdat we dit niet alleen kunnen, moeten anderen “ons goede voorbeeld” volgen. Toen nam het land de vluchtelingenstromen in de wereld op zich om miljoenen te beschermen en te integreren. Nu willen we Oekraïne redden met wapens, misschien met soldaten. Van Rusland, tegen de wil van de VS.”

[Het hele artikel in de Berliner Zeitung \(Duitstalig\)](#)

Veel politie op de been in Berlijn

Archieffoto eerdere demonstratie in Berlijn. (Foto: EZAZ)

De spanningen in de Duitse samenleving zijn altijd het meest zichtbaar in de

hoofdstad Berlijn. Voor vandaag zijn er veel demonstraties en zogenaamde 'Wahlparties' aangekondigd. Uit de lijst blijken het vooral demonstraties tegen 'extreem-rechts' te zijn, waarmee zonder uitzondering de AfD wordt bedoeld. Een paar aankondigingen: Für Gerechtigkeit und Solidarität, gegen Rechtsextremismus!, Alle zusammen gegen den Faschismus!, „Gemeinsam und solidarisch gegen Rechts“, „Unsere Wahl ist Widerstand“.

Polizei Berlin Einsatz @PolizeiBerlin_E · 2 u

Guten Morgen #Berlin,

heute ist #Wahlsonntag und alle Wahllokale sind geöffnet!

Wir sind mit ca. 1400 Kolleginnen und Kollegen für Sie im Einsatz. Nutzen Sie Ihr Wahlrecht und geben Sie Ihre Stimme ab.

Infos finden Sie hier: bundeswahlleiterin.de/bundestagswahl...

#b2302 #Bundestagswahl2025 🇩🇪

Wie de gebeurtenissen vanuit de politie van Berlijn wil volgen, [kan dat hier doen](#).

Hoe stemt de hoofdstad?

De Karl-Marx-Allee met op de achtergrond de Fernsehturm (foto:EZAZ)

Berlijn kent sterk van elkaar verschillende wijken, 'Bezirken' genoemd. Lang kon je de grens van West- en Oost-Berlin nog terugzien in de verkiezingensuitslagen. Maar die scheiding is nu minder duidelijk waar te nemen.

Een paar trends zijn echter wel zichtbaar. In de voormalige oostelijke wijken scoort de immigratie-kritische partij AfD beter dan in de centrumwijken en de wijken in het westen. Het zijn wijken met relatief veel armoede en immigranten. Toch komt de AfD in geen enkele *Bezirk* als grootste uit de bus. In Marzahn-Hellendorf komt de AfD nog het sterkste naar voren met in 2021 (vorige verkiezingen) 16,8% en was daarmee, nipt vóór het CDU met 16,4%, de tweede partij achter de SPD met 23,5%.

In de 'hippe' gecombineerde wijk Friedrichshain-Kreuzberg, met een hoge concentratie studenten, krakers en uitgaansleven, zijn Die Grünen de baas. In 2021 haalden zij hier maar liefst 36,8%, met op de tweede plaats Die Linke met 18,6%. Hoe de 'linksige' jongeren zo enthousiast zijn over de rabiate oorlogszucht van Die Grünen verbaast wel.

De tweede wijk waar Die Grünen het goed doen is Mitte. Daar kregen zij in 2021 30,6% van de stemmen. Mitte is de regeringswijk waar ook veel overheidsmedewerkers en media hun woon- of werkplek hebben.

Een totaaloverzicht per wijk [lees je hier](#).

Mogelijk onderzoek naar sabotage Nordstream

Nu de Amerikanen en Russen weer met elkaar praten, schijnt het licht op aantal lijken in de kast. Zaken die zij beiden willen oplossen, ophelderen. Een ervan in het 'dossier' Nordstream. Daarbij komt ook de huidige kanselier Olaf Scholz (SPD) in beeld. Naast de slepende schandalen waarbij zijn naam wordt genoemd, zoals [Cum-Ex en Warburg Bank](#). Een eventueel onderzoek kan Scholz in de problemen brengen, meldt de [Berliner Zeitung](#). Sinds de aanslag probeert Rusland informatie te krijgen van de Duitse regering over de status van het onderzoek. Het onderzoek wordt geleid door de federale procureur-generaal, die zich op de achtergrond houdt en de Russen nog geen informatie heeft gegeven. Het aanbod van de Russen om mee te werken aan een internationale onderzoekscommissie is tot nu toe onbeantwoord gebleven.

Terug naar de DDR?

Ze wil de DDR terug. Volgens Ramone was het leven toen beter, eerlijker. *“Wij Oost-Duitsers worden nu geacht voor alles te betalen, maar we krijgen niets!”* Ramona heeft het over een *“hevige woede”* in haar maag. Dat schrijft de [Berliner Zeitung](#) die de stemming in de verschillende delen van Berlijn peilt.

Ook een andere vrouw, Betina, vindt in het licht van de huidige tijd, de DDR zo slecht nog niet. In de Coronatijd was er meer saamhorigheid, zegt ze: *“Vriendelijker, warmer. Bijna zoals in de DDR-tijd.”*

Coalitievorming door uitsluiting AfD problematisch

De belangrijkste politieke partijen in Duitsland verloren steun, terwijl de AfD terrein won in een van de laatste opiniepeilingen die zondag voor de verkiezingen werden gepubliceerd. Alles wijst erop dat het vormen van een coalitie moeizaam zal zijn en zich vermoedelijk maanden zal voortslepen.

Vooraf het uitsluiten van de vrijwel zekere tweede partij AfD maakt het lastig een meerderheid te vinden. Binnen het CDU (Union) denkt men aan een coalitie met de zwaar gehavende SPD en de eveneens verliezende FDP. Die laatste zal vrijwel zeker niet boven de kiesdrempel van 5% uitkomen waardoor de FDP als optie

voor een coalitie verval.

Rekenkundig rest dan alleen nog de optie van CDU, SPD en Die Grünen. Alle drie zijn zij voorstanders van voortzetting van wapenleveranties aan Oekraïne, ofschoon de SPD terughoudender is. Het CDU wil de immigratie aanpakken, maar niet duidelijk is of oud-functionaris bij Blackrock Merz (CDU) dat in daden wil omzetten. Als het CDU met SPD en Die Grünen wil samenwerken, zal zij een hard immigratiebeleid moeten laten vallen.

Hoe sterk het draagvlak voor een dergelijke coalitie zal zijn is de vraag. Immers SPD is de grote verliezer, en ook Die Grünen leveren vrijwel zeker zetels in. Alleen het CDU kan zich als winnaar laten gelden.

Duitsland gaat een moeizame formatie tegemoet, zeker in het licht van de nieuwe koers van de VS ten aanzien van Oekraïne, haar militaire aanwezigheid in Europa en de NAVO.

Uit onderstaande laatste peilingen blijken toch nog kleine verschuivingen ten opzichte van 8 februari.

CDU/CSU (Union) -/- 0,3%

AfD -/- 0,7%

SPD -/- 0,2%

Die Grünen -/- 0,5%

Die Linke + 1,8%

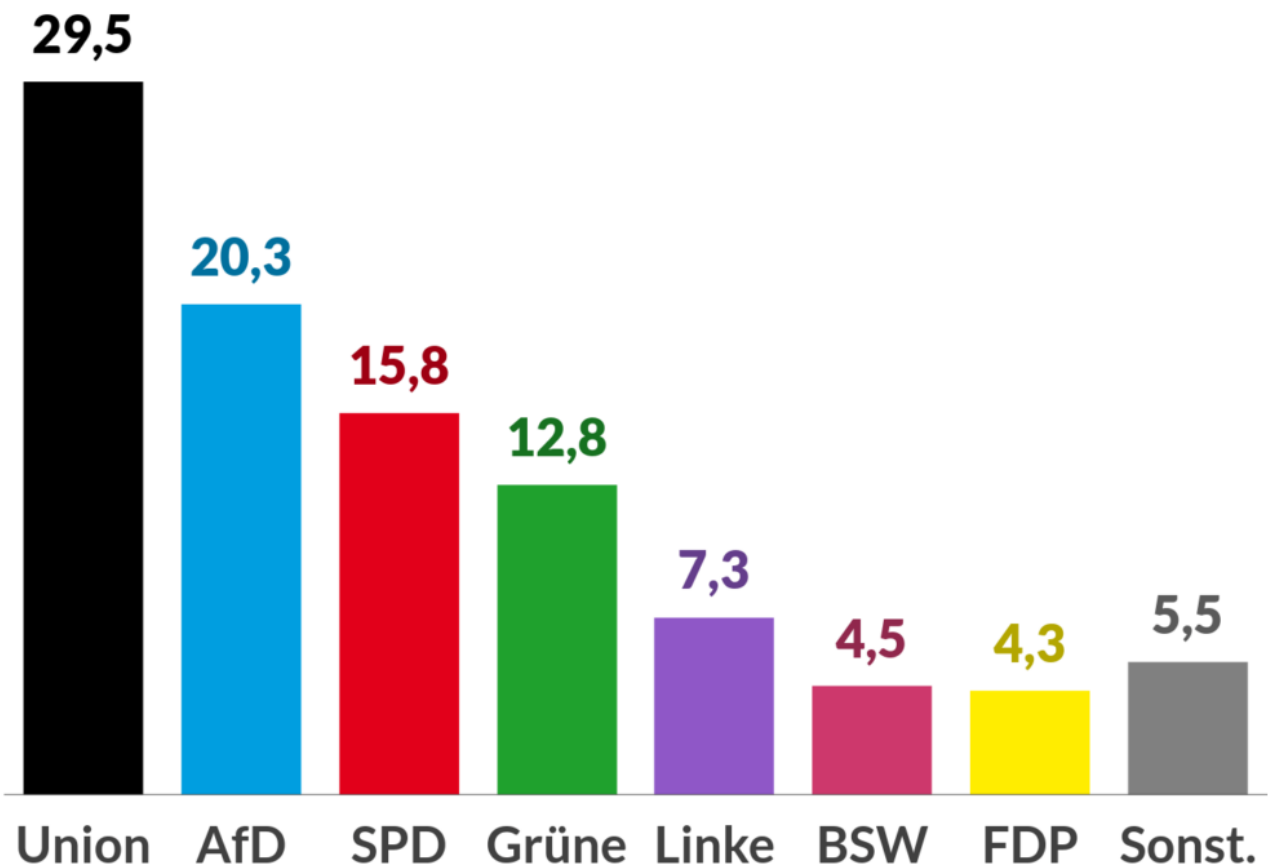
Sahra Wagenknecht -/- 0,5% (onder de kiesdrempel)

FDP +0,3% (onder de kiesdrempel)

Overigen -/- 0,3%

Bundestagswahl 2025

Mittelwerte der letzten Umfragen*

Stand: 20.02.2025

* berücksichtigte Umfragen: siehe www.wahlen.info/bundestagswahl/umfragen/

www.wahlen.info

FDP sluit samenwerking met Die Grünen uit

Volgens partijvoorzitter Christian Lindner zal het als het aan de liberale FDP ligt geen samenwerking zijn met Die Grünen. Ook wil hij geen coalitie tussen het CDU en Die Grünen. *“De beslissende vraag is niet wie kanselier wordt, maar of Lindner of Habeck (Die Grünen) in het kabinet komt”*, zei Lindner afgelopen zondag op een partijbijeenkomst. Lindner realiseert zich dat het komende verkiezingen het erop of eronder wordt voor zijn partij, deze dreigt onder de 5%-drempel te vallen. Daarmee zou een liberale stroming in de Duitse politiek verdwijnen, zo Lindner.

Die entscheidende Frage: Lindner oder Habeck im Kabinett. TL [#BPT25](#)

[#jetztFDP](#) pic.twitter.com/1rQi2mxfoG

— Christian Lindner (@c_lindner) [February 9, 2025](#)

Alternative für Deutschland

In een toespraak afgelopen zondag riep duo-fractievoorzitter [Tino Chrupalla](#) op om nu snel met Rusland om de tafel te gaan en streven naar vrede. Hiermee is deze rechtsconservatieve partij de enige partij die een einde wil aan de oorlog in Oekraïne die inmiddels naar schattingen aan meer dan 1 miljoen (jonge) mensen het leven heeft gekost of gewond zijn geraakt.

Verder hekelde Chrupalla de de-industrialisering van Duitsland door de gevoerde klimaatpolitiek en de verstikkende bureaucratie. Afschaffing van de CO2-belasting is dan ook een van de maatregelen die de AfD wil afschaffen. “De Duitse handwerker moet weer gewaardeerd worden”, stelde Chrupalla. Een sentiment dat in Duitsland sterk leeft. Wij willen weten wie onze Nordstream opblies, zei hij en eiste dan ook een nieuw onderzoek.

Mede-voorzitter Alice Weidel voegde eraan dat zij een Corona-onderzoek wil en de verantwoordelijken hiervoor te verantwoording roepen.

Inmiddels wil geen van de andere partijen met de AfD samenwerken, waarmee ruim 20% van de bevolking en hun grieven worden genegeerd. In de voormalige DDR-deelstaten wordt met 30% of meer gerekend.

De huidige peilingen

De rechtse CDU/CSU staat ruim op de eerste plaats. Veel Duitsers kiezen voor zekerheid, een zekerheid die niet meer vergelijkbaar zal zijn met de jaren van Angela Merkel. De kans dat zij die positie de komende twee weken zal verliezen is vrijwel uitgesloten.

AfD op de tweede positie, met 5 procentpunten voor op de SPD is ook een houdbare positie. Niet ondenkbaar is dat het CDU samen met SPD en Grüne naar een meerderheid gaat zoeken of met SPD én FDP, als die laatste boven de 5%-drempel komt. Het CDU zal hoe dan ook in de lead zijn bij de regeringssamenstelling.

Bundestagswahl 2025

Mittelwerte der letzten Umfragen*

29,8

21,0

16,0

13,3

5,5

5,0

4,0

5,8

Union AfD SPD Grüne Linke BSW FDP Sonst.

Stand: 08.02.2025

* berücksichtigte Umfragen: siehe www.wahlen.info/bundestagswahl/umfragen/

www.wahlen.info

SPD furieus op CDU-voorzitter Merz

Het CDU van Friedrich Merz dat een wetsvoorstel deed over het inperken van gezinshereniging en het toekennen van meer bevoegdheden van de grenspolitie haalde het niet, ondanks meestemmen van de AfD. Veel scheelde het niet: 338 stemmen vóór de wet en 350 tegen. De zittende partijen reageerden furieus op het feit dat het CDU gebruik maakte van stemmen van de AfD. Onlangs fulmineerde SPD-fractievoorzitter Rolf Mützenich tegen Merz: Merz pleegt een 'taboebreuk' (Tabubruch). Volgens Mützenich dreigt het CDU mét stemmenhulp van de AfD Duitsland uit het "midden van Europa te rukken".

Verder zei hij: *"De levensader van de democratie is twee dagen geleden beschadigd, maar nog niet doorgesneden. Ik heb u gewaarschuwd. En het zou goed zijn als u zich vanaf dit bureau verontschuldigt voor wat er woensdag in dit Parlement is gebeurd!"*

„Der Vorgang, den Sie heute leichtfertig provozieren, ist dramatischer als der Tabubruch vom Mittwoch. Erstmals besteht die Gefahr, dass mit Stimmen der AfD Recht und Gesetz geändert werden und Deutschland aus der Mitte Europas austritt," sagt Rolf Mützenich im Bundestag. pic.twitter.com/zlxQeFl8MG

— SPD-Fraktion im Bundestag (@spdbt) [January 31, 2025](#)